

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1894. Första Kammaren. N:o 33.

Tisdagen den 1 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 24 sistlidne april.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets memorial:

n:o 23, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om utskottets hemställan i dess memorial n:o 14 rörande Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantals-skrifning; och

n:o 24, i fråga om ändrad lydelse af § 28 i gällande förordning angående bevillning af fast egendom samt af inkomst;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial:

n:o 8, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om utskottets hemställan i dess memorial n:o 5 rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 2 med förslag till ny förordning angående mantalsskrifning; och

n:o 9, angående arfvode åt sekreteraren hos utskottet; samt

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 8, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om vissa reformer i afseende på folkskoleinspektionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 59 föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Första Kammarens Prot. 1894. N:o 33.

Den, som vill, att Riksdagen till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter på extra stat för år 1895 anvisar ett belopp af 3,250 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning, så vidt densamma afser anvisande af extra anslag till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militäre ledamöter, icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—103;

Nej—30.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 247, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 65 ja och 146 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 168 ja och 176 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning på det sätt bifalles, att såsom bidrag till uppförande af en ny byggnad för allmänna läroverket i Umeå på extra stat för år 1895 beviljas ett anslag af 60,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning blifvit af Riksdagen afslagen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—95;

Nej—44.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 248, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 55 ja och 166 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 150 ja och 210 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen till ersättande af medel, som öfverintendentsembetet fått förskjuta för inmurning af värme- och ventilationsapparat i musikaliska akademiens byggnad, på extra stat för år 1895 anvisar ett deremot svarande, till fullt krontal jemnadt belopp af 12,361 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—86;

Nej—50.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 249, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 40 ja och 178 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 126 ja och 228 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 61, punkten 4, förslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till ersättande af brist i anledning af Sveriges deltagande i en utställning i Madrid, på extra stat för år 1895 anvisar ett belopp af högst 4,198 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda

Ja—83;

Nej—53.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 250, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 57 ja och 160 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 213 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 1, förslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, i enlighet med utskottets hemställan, Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att landtbruksingeniören i Kopparbergs län *Pehr Edvard Wallin* må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten honom beviljas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 1,600 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att landtbruksingenjören i Kopparbergs län Pehr Edvard Wallin må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten honom beviljas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 800 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—112;

Nej—28.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 251, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 40 ja och 180 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 152 ja och 208 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att Riksdagen medgifver, det generaldirektören och chefen för jernvägsstyrelsen grefve Rudolf Cronstedt må, då han efter företeende af behörigt intyg om försvagadt helsotillstånd från bemälda embete undfår afsked, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 6,200 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked blifver honom beviljad; dock att, derest grefve Cronstedt kommer att vid embetet qvarstå så länge, att han varder berättigad till pension från statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, den honom å allmänna indragningsstaten beviljade pensionen skall minskas med motsvarande belopp, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 109;

Nej — 31.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 252, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 40 ja och 177 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 149 ja och 208 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anstäldes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 3, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att notarien hos domkapitlet i Upsala Erik Rudolf Henschen förklarar berättigad att från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från konsistorienotariebefattningen blifver honom beviljadt, under sin återstående lifstid uppbära årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 3,000 kronor; röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 41.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 253, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 38 ja och 176 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 134 ja och 217 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 62, punkten 4, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att, i enlighet med utskottets hemställan, Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att skogsingeniören *Axel Bernhard Ångman* må från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning erhåller entledigande, under sin återstående lifstid å allmänna indragsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 1,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att skogsingeniören *Axel Bernhard Ångman* må från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning erhåller entledigande, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 800 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 110;

Nej — 28.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokolls-utdrag, n:o 254, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 35 ja och 177 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 145 ja och 205 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 63, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning på det sätt bifalles, att en hvar af nedannämnde vid statens jernvägsbyggnader anställde tjänstemän må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas från anställning vid statens jernvägar, åtnjuta från allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid årlig pension till följande belopp, nemligen:

a) öfveringeniören, f. d. öfversten vid flottans mekaniska corps <i>Axel Theodor Roos</i>	4,800	kronor;
b) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Fredrik Hjalmar Bergman</i> ...	2,400	»
c) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Anders Fredrik Thim Frænkel</i>	2,400	»
d) afdelningsingeniören <i>Carl Gustaf Forselius</i> ...	2,400	»
e) afdelningsingeniören <i>Axel Henry Grundström</i>	1,920	»
f) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Gustaf Adolf Ingelman</i>	2,240	»
g) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Oscar Theobald Wilhelm Stanzén</i>	1,920	»
h) afdelningsingeniören <i>Lorentz Gustaf Filip Rundstedt</i>	1,600	»
i) afdelningsingeniören <i>Gustaf Ahlgren</i>	1,440	»
k) materialförvaltaren <i>Lars Axel Viktor Berg</i> ...	1,280	»
l) bokhållaren <i>Johan Andersson</i>	800	»
m) bokhållaren <i>Axel Justinus Olsson</i>	800	»
n) arkitekten hos jernvägsstyrelsen, majoren <i>Adolf Wilhelm Edelsvärd</i>	2,000	»

dock att, derest någon af de under mom. a)—n) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, att en hvar af nedannämnde vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjänstemän må från och med månaden näst efter den, hvarunder han entledigas från anställning vid statens jernvägar, åtnjuta från allmänna indragningsstaten under sin återstående listtid årlig pension till följande belopp, nemligen:

a) öfveringeniören, f. d. öfversten vid flottans mekaniska corps <i>Axel Theodor Roos</i>	3,000	kronor;
b) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Fredrik Hjalmar Bergman</i> ...	1,500	»
c) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Anders Fredrik Thim Frænkel</i>	1,500	»
d) afdelningsingeniören <i>Carl Gustaf Forselius</i> ...	1,500	»
e) afdelningsingeniören <i>Axel Henry Grundström</i>	1,200	»

f) öfveringeniörsassistenten, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Gustaf Adolf Ingelman</i>	1,400	kronor;
g) afdelningsingeniören, kaptenen vid väg- och vattenbyggnadscorpsen <i>Oscar Theobald Wilhelm Stanzén</i>	1,200	»
h) afdelningsingeniören <i>Lorentz Gustaf Filip Rundstedt</i>	1,000	»
i) afdelningsingeniören <i>Gustaf Ahlgren</i>	900	»
k) materialförvaltaren <i>Lars Axel Viktor Berg</i> ...	800	»
l) bokhållaren <i>Johan Andersson</i>	700	»
m) bokhållaren <i>Axel Justinus Olsson</i>	700	»

dock att, derest någon af de under mom. a)—m) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå; hvarjemte Riksdagen afslagit förslaget om beviljande af pension å allmänna indragningsstaten åt majoren Edelswärd.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 104;

Nej — 32.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 255, som upplästes och hvaraf inhentades, att omröstningen derstädes utfallit med 36 ja och 182 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 140 ja och 214 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial n:o 63, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarne godkända voteringsproposition:

»Den, som vill, att Riksdagen, med afslag å herr G. Rydings öfverförda motion, på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, att en hvar af nedannämnda underbefäl och arbetare vid statens jernvägsbyggnader må från och med månaden näst efter den, hvarunder han af jernvägsstyrelsen entledigas från anställning vid statens jernvägsbyggnader, under sin återstående listid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp, nemligen:

a) till belopp af 480 kronor: schaktmästarne *N. Persson, Ola Larsson* samt *Johannes Jonsson*;

b) till belopp af 320 kronor: materialvakten *A. Danielsson*;

c) till belopp af 200 kronor: smederna *Ola Håkansson* och *Lars A. Johansson*, timmermännen *Nils Nilsson* och *Sven Andersson*, stenarbetarne *A. Dahlström*, *Aug. Andersson*, *Aug. Allén*, *J. Johansson* och *J. G. Larsson*, samt jordarbetarne *Joh. Magnus Lind*, *Johannes Pettersson*, *Carl Johan Andersson Lind*, *And. Joh. Pettersson*, *Johannes Andersson*, *Harald Wilhelm Karlsson*, *Anders Jonsson*, *Carl Joh. Carlsson*, *Johannes Johansson Klorin*, *And. Petter Andreasson*, *Johannes Pettersson*, *Sven Pehrsson*, *Lars Jönsson*, *Sven Johan Jonasson*, *Johannes Arvidsson*, *J. Bengtsson*, *G. Johansson*, *A. P. Kjäll*, *C. J. Lundvall*, *Carl Jonsson* samt *J. Andersson*;

d) till belopp af 160 kronor: smederna *Carl Otto Carlsson Holmgren* och *Alfred Johansson*, timmermännen *N. G. Sjögren* och *Jonas Månsson*, stenarbetarne *Johannes Gustafsson*, *Axel Andersson Bogvist*, *Johan Anders Andersson*, *Gustaf Jansson Nyström*, *Johannes Eriksson*, *Josef Pettersson*, *J. Carlsson* och *Carl Andersson*, samt jordarbetarne *Joh. Aug. Andersson*, *Carl Carlsson*, *Joh. Fr. Svensson*, *Johan Rydberg*, *Anders Palmgren*, *G. Lindqvist*, *C. Fink*, *Anders Olsson*, *Anders Larsson*, *N. P. Thorsson*, *A. P. Johansson*, *Carl Petter Söderqvist*, *O. Alsterlén*, *Lars Erik Klang*, *Nils Aug. Olsson*, *P. Johansson* samt *M. Pehrsson*;

dock att, derest någon af de under mom. a)—d) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot aflöning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya aflöningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, med afslag å herr G. Rydings omfördälda motion, på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, att en hvar af nedannämnda underbefäl och arbetare vid statens jernvägsbyggnader må från och med månaden näst efter den, hvarunder han af jernvägsstyrelsen entledigas från anställning vid statens jernvägsbyggnader, under sin återstående listtid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till följande belopp, nemligen:

a) till belopp af 300 kronor: schaktmästarne *N. Persson*, *Ola Larsson* samt *Johannes Jonsson*;

b) till belopp af 200 kronor: materialvakten *A. Danielsson*;

c) till belopp af 125 kronor: smederna *Ola Håkansson* och *Lars A. Johansson*, timmermännen *Nils Nilsson* och *Sven Andersson*, stenarbetarne *A. Dahlström*, *Aug. Andersson*, *Aug. Allén*, *J.*

Johansson och J. G. Larsson, samt jordarbetarne Joh. Magnus Lind, Johannes Pettersson, Carl Johan Andersson Lind, And. Joh. Pettersson, Johannes Andersson, Harald Wilhelm Karlsson, Anders Jonsson, Carl Joh. Carlsson, Johannes Johansson Klorin, And. Petter Andreasson, Johannes Pettersson, Sven Pehrsson, Lars Jönsson, Sven Johan Jonasson, Johannes Arvidsson, J. Bengtsson, G. Johansson, A. P. Kjäll, C. J. Lundvall, Carl Jonsson samt J. Andersson;

d) till belopp af 100 kronor: smederna *Carl Otto Carlsson Holmgren och Alfred Johansson*, timmermännen *N. G. Sjögren och Jonas Månsson*, stenarbetarne *Johannes Gustafsson, Axel Andersson Boqvist, Johan Anders Andersson, Gustaf Jansson Nyström, Johannes Eriksson, Josef Pettersson, J. Carlsson och Carl Andersson*, samt jordarbetarne *Johan Aug. Andersson, Carl Carlsson, Joh. Fr. Svensson, Johan Rydberg, Anders Palmgren, G. Lindqvist, C. Fink, Anders Olsson, Anders Larsson, N. P. Thorsson, A. P. Johansson, Carl Petter Söderqvist, O. Alsterlén, Lars Erik Klang, Nils Aug. Olsson, P. Johansson samt M. Pehrsson;*

dock att, derest någon af de under mom. a)–d) angifna personer framdeles skulle erhålla anställning mot afföning af statsmedel, hans pensionsbelopp skall för den tid, hans anställning varar, minskas med ett belopp, motsvarande den nya afföningen, eller, om denna uppgår till samma eller högre belopp, under tiden upphöra att utgå».

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—109;

Nej—25.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, n:o 256, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 79 ja och 135 nej samt att båda kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 188 ja och 160 nej, hvadau beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 25, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa delar af utskottets betänkande n:o 17 angående stämpelafgiften.

1 punkten.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Härefter tillkännagaf herr talmannen, att efter aftal med herr talmannen i Andra Kammaren omröstning jemlikt 65 § riksdagsordningen komme att anställas öfver den nyss godkända voteringspropositionen vid kamrarnes sammanträden den 2 innevarande maj.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran lagutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 60—64.

Föredros å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 25 och 27 sistlidne april bordlagda utlåtande n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående dels ändrade bestämmelser rörande lönetursberäkning för vissa lärare, dels inrättandet af en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

Herr statsrådet Gilljam: Den nuvarande anordningen af undervisningsprof för befordran vid våra allmänna läroverk har under lång tid varit föremål för mycket anmärkningar, och jag har under den gångna tiden aldrig hört mer än en enda åsigt i det fallet. Den s. k. skollagskomitén, som den 13 januari 1891 afgaf sitt förslag, hade också uti ifrågavarande hänseende anfört hufvuddragen till en förändring af dessa prof. Det var åtskilligt i detta förslag, som var gammalt och välkändt, och åtskilligt som var nytt. För min egen del tilltalade mig detta förslag från första början i flera afseenden. Det var dock i samband med Kongl. Maj:ts framläggande för sista Riksdagen af ett förslag till förändrad organisation af stiftsstyrelsen, som äfven frågan om undervisningsprofven ryckte fram på dagordningen. Det förslag till förändrad anordning af stiftsstyrelsen, som låg till grund för Kongl. Maj:ts förslag, var uppgjort af den s. k. kyrkolagskomitén. Denna komité hade då också på samma gång afgifvit ett förslag till konsistoriernas sammansättning i och för undervisningsprofven. Det torde vara få, som ej hade den åsigten, att om undervisningsprofven förut ej försiggått under fullt betryggande omständigheter, skulle dessa undervisningsprof efter kyrkolagskomiténs förslag drabbas af mycket svårare anmärkningar, och det torde med

skäl kunna påstås, att den, som verkligen vill en förändrad organisation af stiftsstyrelserna i den riktning, som kyrkolagskomitén föreslagit, måste i första hand vara angelägen om att ställa så till, att dessa undervisningsprof skiljas från domkapitlen. Med visshet kan nemligen påstås, att ett sådant skiljande af dessa prof från domkapitlen utgör sjelfva ingångsporten till förändring af stiftsstyrelserna. Jag vill nu visst icke påstå, att domkapitlen på något vis förverkat sin rätt att handhafva och sköta dessa prof, utan det är helt och hållet förändrade förhållanden, som göra, att man ej kan stå kvar vid den gamla ordningen. Det fans en tid, då kyrkans och skolans män i hufvudsak hade en och samma slags bildning, i följd hvaraf det förefans fullgoda garantier för att en lärare, som aflade ett undervisningsprof inför ett domkapitel, der träffade personer, som voro fullt hemmastadda inom det område, der profvet skulle afläggas. Det fans vidare en tid, då indigenatsrätten rådde, i följd hvaraf en sökande till en lärarebefattning aldrig kunde komma att aflägga prof för en lärareyssla i ett visst stift annat än inför en och samma myndighet. Det fans vidare och ända in på 1870-talet en tid, då det var så riklig tillgång på lärareplatser, att nästan hvarje lärare, som var förtjent af en ordinarie anställning, kunde erhålla en sådan, och det gälde blott, om han skulle få den fortare eller senare. Ännu då kunde domkapitlen fullt väl handhafva lärareprofven. Nu åter kan man säga, att ojemnheten mellan de särskilda domkapitlens betyg medför allt större och större missförhållanden. Det är för en lärare, som nu vill ha en plats, ej nog att han visar sig användbar, ej ens att han visar sig god, utan han måste ovillkorligen, för att kunna med framgång hoppas på en anställning, ha förskaffat sig höga vitsord, och när dessa vitsord meddelas af icke mindre än 13 olika myndigheter, så är det klart och tydligt, att läraren kan råka ut för en mycket orättvis behandling; och det är ingen svårighet att taga fram exempel i mängd på huru en och samma lärare i samma ämne har erhållit mycket olika betyg vid olika domkapitel.

Utskottet kritiserar nu i sin ordning Kongl. Maj:ts förslag och säger, att arbetssättet är synnerligen tungt. Ja, här är fråga om att hos en och samma myndighet samla en stor mängd undervisningsprof; det kan då icke undvikas, att apparaten blir något både stor och tung. Men utskottet har ej gjort något försök att i detalj visa, att de särskilda anordningarna skulle vara utförbara, och till följd deraf samt med hänvisning till den samvetsgranna och omständliga utredning, som den fortsatta skollagskomitén i detta afseende lemnat, måste jag anse, att det är i allo möjligt att föra igenom det nu af Kongl. Maj:t framlagda förslaget. Utskottet har antydtt, att genom en anordning i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag andra olägenheter, om ock af annan art, då skulle inträda. Yttrandet är något obestämdt, och jag är icke fullt säker på att jag i hela dess omfång fattat meningen med utskottets utlåtande i detta afseende. Men jag anser dock, att det syftar före-

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.
(Forts.)

trädesvis på den centralisation, som skulle åstadkommas genom förslaget antagande. Ja, jag kan då nämna för herrarne, att lika väl som många anmärkningar framstälts mot denna öfverdrifna centralisation, har det gjorts anmärkningar mot den bristande likformighet, som skulle bli en följd af Kongl. Maj:ts förslag. Detta synes mig antyda, att Kongl. Maj:ts förslag har någorlunda lyckligt träffat medelvägen. Det har måst gå så långt i centralisation, som för ändamålet vinnande var nödvändigt, men det har å andra sidan ej försökt skapa en likformighet, som ej kan åstadkommas.

En annan anmärkning, som jag antager ligga i utskottets härnyss angifna ord, är, att den tillsättande myndigheten icke skulle få tillfälle att ens se den profvande. Jag säger då här, såsom jag förut sagt i Andra Kammaren, att vore jag föreståndare för ett privat läroverk, skulle det icke kunna hända mig att antaga en lärare, som jag icke förut hade sett. Men saken ställer sig helt annorlunda, då fråga är om befordran vid statens allmänna läroverk. Hvad som här ligger vigt uppå är, att ingen må antagas till lärare, som ej besitter alla nödiga kompetensvilkor. För öfrigt, mine herrar, låtom oss litet närmare undersöka, hvad en sådan der avtopsi skulle betyda. Först och främst kan jag ej genom att se läraren under några timmar förvissa mig om de egenskaper hos honom, som göra honom skicklig till en god uppfostrare af ungdom, och för det andra, när domkapitlet skall bedöma hans prof, har det, der icke alldeles särskilda omständigheter förekomma, intet annat att göra än att bedöma hans undervisningsskicklighet.

I sammanhang med centraliseringen och såsom ett närmare utförande af denna anmärkning har man ock talat om att alla lärare skola blifva såsom stöpta i en form. Jag vill då först säga, att en omdömesfull och samvetsgrann myndighet, inför hvilken profven skola afläggas, bör kunna verka derhän, att denna form blifver så god som möjligt, och vidare föreställer jag mig, att en så sammansatt kommission som denna skall förstå både att uppfatta olika lärares olika individualitet och att skänka den olika individualiten sitt fulla erkännande.

Att hos utskottet talas om att Kongl. Maj:ts förslag skulle medföra afsevärda kostnader, är en sak, som under nuvarande förhållanden icke bör förvåna någon, men jag föreställer mig dock, att jag inför denna kammare icke behöfver allt för mycket försöka att försvara det begärda beloppet. Utskottet har sagt, att de af Kongl. Maj:ts afsedda kostnaderna äro dryga, men på samma gång tillagt, att utskottet befarar, att de skola blifva ännu större i följd deraf, att omprofven eller de förnyade prof, som komitéen beräknat, äro upptagna till för låg siffra och att många flera måste antagas blifva behöfliga eller komma i fråga. Härpå vill jag svara, att man lätt kan tänka sig, att en person far från ett domkapitel till ett annat och försöker sin lycka, vill likasom på »känn» forska efter det domkapitel, som bäst skall sentera hans individualitet, men inför en och

samma myndighet och en sådan myndighet som den af Kongl. Maj:t föreslagna kommer ingen och profvar om, förr än han har ganska goda garantier för att kunna prestera ett bättre prof, än förra gången han var inför den. Kompletteringsprofven i ett nytt ämne tynga ju jemförelsevis obetydligt i vågskålen.

På tal om kostnaderna, tror jag, att jag vågar påstå, att de af Kongl. Maj:t begärda 12,000 kr. gå åt ändå för undervisningsprofven, men det är den skilnaden, att de nu få betalas af de obefordrade lärarne för deras resor och deras godtgörelser till dem, hvilka under profesorna uppehålla deras tjänster vid de läroverk, hvar-est de äro anställda; en öfverflyttning i detta afseende från de obefordrade lärarne till staten synes mig verkligen hafva mycken billighet för sig.

När man skall bedöma en summas storlek, skall man ock se till, hvad man med den ifrågavarande utgiften vinner, och mycket skulle här vinnas. Derom talas i utskottsbetänkandet, i sammanhang med redogörelsen för den kongl. propositionen, å sid. 16 i sista stycket och i första stycket å sid. 17. Hvad som skulle vinnas, kan i korthet angifvas sålunda, att lärare och lärjungar skulle få vara i fred och undervisningen skulle kunna fortgå ostörd. Det finnes redan i gällande skollag en föreskrift derom, att undervisningsprof ej få försiggå förr än minst en månad efter läseterminens början gått till ända. Detta af mycket giltiga skäl. Man vill nemligen, att undervisningen skall vara fullständigt i ordning, när en lärare skall aflägga sitt undervisningsprof. Emellertid har inom Lunds stift förekommit en sådan massa prof, att domkapitlet nödgats gå in till Kongl. Maj:t med begäran om dispens från denna föreskrift, och Kongl. Maj:t har med afseende å för handen varande förhållanden måst bevilja en sådan dispens.

Utskottet har sedan i några drag antydt ett annat medel att blifva qvitt olägenheterna af den nuvarande anordningen. Det kan uttryckas så: »bort med profven». Jag har nyss sagt, att konkurrensen nu för tiden mellan de obefordrade lärarne är orimlig. Det är med en viss ängslan, som man ser, hvilken mängd sökande anmäler sig till hvarje ledig ordinarie befattning. Ställningen i det fallet är så bekymmersam och behjertansvärd, att jag nu på förhand ber att vid ett följande utskottsbetänkande härför få påräkna kammarens benägna uppmärksamhet. I ett afseende har dock den stora konkurrensen utöfvat ett för läroverken fördelaktigt inflytande. Läraren har nemligen för att kunna hafva någon utsigt till befordran nödgats att så mycket som möjligt både teoretiskt och praktiskt sätta sig in i sina blifvande uppgifter, innan han gått åstad för att aflägga ett prof. Den möda, den eftertanke, som läraren på förhand fått använda för detta ändamål, måste komma honom och derigenom skolan till godo under hela hans följande verksamhetstid. För öfrigt bör det kommas i häg, att det icke är samma förhållande med en lärare som med en vanlig tjänsteman, att rutin och praxis kunna

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.
(Forts.)

vara tillräckliga bevis för hans värdighet att få ordinarie plats. Undervisningen är derjemte en *konst*, som kräfver mycket arbete och mycken öfning af sina adepter.

I utskottets utlåtande finnes ett argument, hvars vigt och betydelse jag erkänner, och det är, att dylika undervisningsprof icke förekomma i andra länder än Sverige. Jag kan dock tillägga äfven Finland. Men förhållandena i andra länder äro ock mycket olika förhållandena i vårt land. I andra länder finnes en stor mängd kommunala och privata läroanstalter, hvilka naturligtvis tillsätta sina lärare efter eget behag. Och äfven vid statsläroverken förekommer i regel icke någon ansökning, utan blott en anmälan till erhållande af ordinarie plats. Der kan det knappt komma i fråga, att någon säger: »Jag har bättre rätt än en annan till den sökta befattningen». Hur är det hos oss? Jo, en befordran till lärare vid våra läroverk är en sak, som skall, enligt grundlagen, afgöras efter skicklighet och förtjenst. Anser sig någon förbigången, går han till Kongl. Maj:t med sina besvär. Vilja vi upphäfvad denna hos oss gällande ordning och öfvergå till den ordning, som förekommer i utlandet? Jag betvivlar det. Åtminstone skulle det icke vara till förmån för den speciellt duglige unge läraren.

Utskottet har ytterligare hänvisat till en utvidgning och förändrad anordning af profärskursen. Jag har en tid varit praktisk föreståndare för profärskursen vid ett läroverk samt känner rätt väl dess nuvarande beskaffenhet och äfven i hvad mån den skulle kunna utvidgas. Det skulle hafva varit mig synnerligen kärt, om utskottet haft tid att ingå i något närmare detaljer härom. Jag är nemligen rädd för att hvarje detaljförslag, som utskottet hade framställt, i sin ordning lätt kunnat blifva utsatt för kritik. Härvid är att noga komma i håg en omständighet, och det är, att när den blifvande läraren genomgått sin profärskurs, är han ännu en nybörjare. Innan han aflägger det prof, som skall vara bestämmande för hans befordran, bör han väl hafva hunnit nödig mognad och nödig öfning. Af profärskursens utvidgning torde därför i detta afseende föga vara att hoppas. Och den som känner, hvilka svårigheter de läroverk, der profärskurserna äro förlagda, hafva att uppehålla den regelmässiga undervisningen, vet väl, att kursen icke tål vid mycken utvidgning utan att blifva till skada för de lärjungar, som njuta undervisning vid dessa läroverk.

Äfven har, särskildt i några af de afgifna utlåtandena, talats om att rektorerna skulle afgifva sitt betyg enligt bestämdt formulär — enligt min mening ett föga betydande argument. Det är den allra lättaste sak i världen att utfärda formulär till dylika betyg samt bestämma alla betygsgrader från och med »försvarlig» till och med »berömlig». Låter jag våra rektorer sköta sig hvar för sig, är jag viss om att bland dem träffa många, som med både allvar och omdöme afgifva sina betyg. Men låt dessa betyg blifva af väsentlig betydelse för befordran, hvad kommer då att inträffa? Då

en rektor, som är något strängare i sitt sätt att bedöma saken, får höra talas om, att af två personer, hvilka äro samtidigt sökande och som han båda känner, den enligt hans förmenande svagare fått platsen, så frågar han: huru kan detta komma sig? Jo, han kom med ett bättre tjänstgöringsbetyg från sin rektor. Det skulle icke dröja lång tid, förr än hvarje rektor, för att ej begå en orättvisa mot sina lärare, vore tvungen att börja jemka på sin betygskala. Det är *der*, svårigheten ligger.

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

Om utskottets sista anmärkning gäller kanske än mer, att den saknar betydelse. Det heter, att lärarne skola efter genomgången profärskurs hafva rätt att aflägga förnyadt eller förnyade undervisningsprof, men att skyldigheten att aflägga dylika prof kunde väsentligen inskränkas. Huru kommer en dylik bestämmelse sannolikt att taga sig ut i verkligheten? Jo, i lag och författning står, att läraren icke är skyldig att aflägga t. ex. mer än *ett* prof, men å andra sidan komma de sökande sjelfva att tvinga hvarandra att profva, så länge de ännu icke hafva fått befordran. Både vederbörande domkapitel och de sökande sjelfva komma att i det fallet hjälpas åt. Domkapitlet kommer att visa, att det fäster särskildt afseende vid den, som har aflagt prof inför detsamma. Följden deraf blir, att *alla* anse det nödvändigt att aflägga prof inför domkapitlet för att med framgång kunna hoppas på erhållandet af en plats. Om så behöfves, är jag i tillfälle att belysa äfven detta påstående med faktiska bevis.

Situationen är sådan, att jag icke ens vill besvära kammaren med en omröstning, då frågans slutliga utgång i hvilket fall som helst synes mig så gifven, att dermed blott vore att göra kammaren onödigt besvär. Men allt det arbete, som på denna fråga blifvit nedlagdt, har dock syftat på en verklig förbättring, till gagn för både våra läroverk och våra obefordrade lärare. Och det är med djupt vemod, som jag finner, att nu ingenting är i detta afseende att hoppas.

Herr Billing: Med anledning af de ord, med hvilka herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet afslutat sitt anförande, vill jag säga — hvilket I, mine herrar, nog veten, utan att jag säger det — att det icke kan vara mig någon synnerlig glädje att uppträda mot ett förslag, vid hvilket han lagt så stor vikt. Men jag kan icke annat än uppträda. Och jag måste tillägga, att jag här nu icke talar »ex officio» såsom statsutskottsledamot. Långt före detta har jag på det bestämdaste uttalat min mening, att det föreliggande förslaget, långt från att medföra gagn för våra läroverk, skulle för dem medföra skada. Härmed har jag naturligtvis icke på det ringaste sätt bestridt, att syftet med förslaget har varit godt, att syftet varit att bereda våra läroverk och deras lärare förmåner. — Herr statsrådets framställning delade sig i tre afdelningar; den första innehöll en kritik af de nuvarande förhållandena, den andra en kritik af utskottets kritik af det kongl. förslaget och

Om anslag till den tredje en kritik af de antydningar till utvägar, som utskottet gifvit.

en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.
(Forts.)

Hvad den första delen af herr statsrådets anförande beträffar, behöfver jag icke vara mångordig, då utskottet äfven för sin del medgifver, att de nuvarande anordningarna lida af brister, som göra, att en förändring är behöflig och önskvärd. Jag skall därför icke mycket inlåta mig på att besvara hvad som sades för att kritisera den nuvarande ordningen. Jag ber blott att i berörda hänseende få nämna ett par ord. Det förekommer mig nu, såsom det alltid förekommit mig, ganska besynnerligt, att man vill sätta i fråga domkapitlens kompetens att bedöma lärareproffen, då med undantag af två domkapitel examinerarna i kapitlet äro lektorer vid läroverken. Det förefaller mig, som om icke gerna skulle kunna finnas bättre kompetens att bedöma sådana prof än hos läroverkens egna lärare. Och hvad angår domkapitlen i universitetsstäderna, förekommer mig också, som om det vore väl mycket att vilja förneka dem kompetens i detta afseende, i synnerhet som de hafva skyldighet att i särskilda fall från andra domkapitel tillkalla särskilda sakkunnige.

Det anmärktes, att en stor ojämnhet förekom i de vitsord, som de särskilda myndigheterna afgifva öfver aflagda prof. Jag medgifver, att ojämnheter förekomma, men jag påstår, att — jag säger icke från herr statsrådets sida, men på andra håll — denna ojämnhet ganska betydligt öfverdrifves. Jag har suttit såsom ledamot i två domkapitel och jemfört en stor mängd betyg öfver aflagda prof, och jag måste såsom min erfarenhet uttala, att det har förvånat mig, att så stor jemnhet i detta afseende förefans. Den ojämnhet, som jag förmärkte, har icke, såvidt jag förstår, varit större, än att den mycket väl kan förklaras å ena sidan deraf, att vederbörande profkandidat vid ena tillfället aflagt ett bättre prof än vid det andra, och å andra sidan deraf, att vederbörande myndigheter kunnat vid bedömandet hafva, den ena mera öppet sinne för en förtjenst, den andra för eu annan.

Vidare har mot den nu gällande ordningen anmärkts, att den är mycket betungande för den profvande läraren. Denna sak har för mig i nu föreliggande ärende den ojemförligt största betydelsen. Och då jag är angelägen om att få en förändring i nu gällande ordning, beror detta i synnerhet på mänhet eller ömhet om dessa lärare, på önskan att bespara dem de kostnader, som profesorna nu medföra. I förbigående vill jag nämna, att det dock icke är alldeles säkert, att ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag skulle medföra gagn för lärarne i detta hänseende. Enligt förslaget skulle nemligen alla lärare resa till Stockholm för att aflägga prof, och det är nog beqvämt för lärarne i Stockholm och mellersta Sverige, men för lärarne i södra och norra Sverige är det dyrbart att icke få aflägga prof inför domkapitlen i dessa delar af landet. Jag skall icke uppehålla mig längre vid denna del af anförandet, då jag lika med

utskottet anser, att i nu gällande ordning bör ske en förändring, som upphäver de nuvarande öfverklagade olägenheterna. Jag skall be att längre fram få komma till utskottets tankar i den vägen.

Utskottet har i korthet underkastat den föreslagna profkommis-
sionen en kritik, och för min del anser jag, att denna kritik icke är för hård, utan mycket lindrig. Herr statsrådet yttrade, att den apparat, som föreslagits, icke skulle vara öfvermåttan tung, att den icke skulle vara tyngre, än hvad som är alldeles nödvändigt för syftets vinnande, och att framför allt den icke skulle vara af den beskaffenhet, att planen skulle vara utförbar. Jag vill ej heller säga, att planen är utförbar i allmänhet, men jag vågar dock tillåta mig, att på denna punkt sätta ett frågetecken vid komiténs förslag. Jag dristar påstå, att hvad komitéen föreslagit verkligen i åtskilliga fall icke kan utföras. Utskottet har pekat på *ompröfningen*, och jag skall därför icke vidare inlåta mig derpå, utan skall blott be att få peka på en annan punkt. Enligt förslaget, eger läraren rätt att aflägga prof när han vill under de två perioderna, antingen under sommarferierna eller under vinterferierna. Om nu läraren, såsom troligt är, hellre vill aflägga sina prof under vinterferierna, så kan icke apparaten arbeta. Endast ungefär fjorton dagar kunna nemligen för ifrågasvarande sak användas, och det är alldeles omöjligt, att alla dessa lärare under nämnda fjorton dagar skulle kunna aflägga prof. Jag tror därför, att fall kunna förekomma, som göra, att apparaten icke kan ens arbeta. Men om nu genom dubbel nämnd och dylikt man kunde få apparaten att arbeta, så säger jag, att den dock är öfver måttan tungt arbetande. För att visa detta, skulle jag behöfva mycket längre tid, än kammaren skulle vilja tillmäta mig. Jag ber blott att i afseende härå få peka på tre punkter i komiténs förslag. Många flera finnas. Den ena är denne tjänsteman, den högt aflönade, fasta ledamoten i nämnden, hvilken egentligen icke skulle hafva annat att utföra än att inhemta papper, ordna dem, skriva o. s. v. Att man behöft göra den bäst aflönade tjänstemannen till en sådan skrifkarl blott, synes mig mer än annat tillräckligt bevisa, att denna apparat är öfver måttan tungt arbetande.

Vidare ber jag att få fästa uppmärksamheten på en sak, som kanske slår allmänheten mest i ögonen, nemligen att ett slags nya löntagare skulle införas: aflönade skolynglingar. Blott denna omständighet tror jag visa, att det sätt, hvarpå man nu har velat ordna förevarande sak, icke måtte vara riktigt väl funnet. Låt oss tänka på dessa aflönade skolpojkar. Ligger icke något föga tilltalande redan deri, att lärjungar, som i våra läroverk åtnjuta fri undervisning, skulle, då de användes till sådana prof, erhålla aflöning? Ligger det icke något betänkligt i att föreställa sig föräldrar, som kanske tvinga sina barn, för att få deras förtjenst, att åtaga sig att närvara vid profven. Ligger icke också något verkligt betänkligt i att — om det icke går till så som sist nämndes — låta dessa barn, som skulle ligga i Stockholm under hela sommarferierna, dagligen få t. ex.

*Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervisningsprof för
lärarebefattningar.*

(Forts.)

Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.

(Forts.)

1 kr. 25 öre eller 2 kr. 50 öre. Till hvad lockas dessa pojkar att använda dessa medel?

Vidare ber jag att få peka på dessa ständiga ledamöter i nämnden. Om dessa ledamöter skola vara ständiga, skola de tvingas att ungefär hvarje dag under sommarferierna höra prof. Mig synes vara nästan omenskligt att begära, att man skall höra på pedagogiska prof dag efter dag under den heta sommartiden. Är det möjligt att i sådant fall kunna höra dessa prof med vaket sinne? Den erfarenhet, jag har af att höra på prof, vittnar bestämdt icke om, att det är möjligt att med full vakenhet blifva en sådan »profafhörare». Jag skulle kunna, om det behöfdes, stå till tjänst med att uppräknå många andra stycken, som visa, att denna apparat, om den kan arbeta, i alla händelser kommer att arbeta otroligt tungt.

Vidare vill jag också påstå, att apparaten, enligt min mening, icke kommer att arbeta väl. I den föreslagna nämnden finnas rörliga ledamöter, och såvidt man kan förstå förslaget, skulle dessa ledamöter blifva mycket rörliga. De skulle kallas in från olika håll och användas än vid den tiden, än vid en annan. Då kan sättas i fråga, om icke hos denna myndighet kommer att blifva större ojemnhet och större rörlighet än hos den nuvarande. Hos den nuvarande anordningen förefinnes dock den förmånen, att alla de, som aflägga prof för en och samma befattning, bedömas af samma personer, men enligt den nya anordningen blifver så icke fallet med hänsyn till de rörliga ledamöterna. Och den likformighet, som skulle åstadkommas af de ständiga ledamöterna, hvad skall jag nu säga om den. Denna fordran på likformighet är det, som är den bärande grunden för hela förslaget. Naturligtvis kan gerna medgifvas, att till en viss gräns likformighet är önskvärd, men också blott till en viss gräns. Lika visst som önskvärdt är, att människor bedömas efter samma måttstock, lika visst är, att rättvisa icke säkert vinnes dermed, att de bedömas af samma personer. Hvarje domare har nemligen sin särskilda ensidighet. Hvarje domare har öppet öga mera för ett än för ett annat, och hvarje profvande har sina särskilda förtjenster. Om nu dessa förtjenster äro sådana, för hvilka den likformiga nämnden har öppet sinne, då blir den profvande väl bedömd. Men om han icke besitter just de förtjenssterna, men har andra förtjenster, som kanske äro mer värdefulla, men som af dessa ständiga ledamöter i nämnden icke så senteras, så blir han icke rättvist bedömd. Der ligger en förmån i att kunna få profva inför olika myndigheter, så att man icke är öfverlemnad åt den ena myndighetens ensidighet.

Jag skall nu gå öfver till frågan om, hvilka de följder äro, som utskottet befarar. I viss mån har jag redan talat om dem. Herr statsrådet har icke gissat så orätt, när han trodde, att en af dessa följder var *fruktan för en allt för stor centralisation*. För min del är jag rädd för centralisation på detta område, utöfver det mått, vi redan hafva. Och redan i och med att det förslag, som nu föreligger, blir gällande ordning, redan dermed är, enligt min mening,

en allt för stor centralisation införd. Ty ledamöterna i nämnden, vare sig de ständiga eller de rörliga, skulle komma att tillsättas af en och samma person. Herr statsrådet vet och alla andra i kammaren veta, att i landet icke finnes någon person, åt hvilken jag hellre öfverlemnar rätten härtill än åt den nuvarande ecklesiastikministern. Men han är icke ständigt ecklesiastikminister, och det är icke att vänta, att på denna plats alltid skall finnas en person, som verkligen känner lärarecorpsen så, som han känner den. Hvad måste blifva följden? Jo, — jag tvekar ej att uttala det — följden blir, att hela denna profsak och äfven den derpå beroende utnämningssaken kommer att realiter koncentreras i händerna på kansli-rådet för läroverksbyrån. Man klagat öfver, att man har 12 biskopar och 12 påfvar. Det är bättre att hafva 12 påfvar, än 1 påfve. Faran af att få 1 påfve på detta område blir mycket större, om den konsekvens drages, som nödvändigt kommer att dragas, i fall den föreslagna ordningen blir godkänd, nemligen att utnämningssaken också öfverlemnas åt — jag säger kansli-rådet.

Slutligen har herr statsrådet kritiserat de tankar om huru saken skulle ordnas, som utskottet har framkastat. Innan jag dock inlåter mig derpå, ber jag att få göra en erinran, nemligen den, att, om det anses vara så farligt att taga bort dessa prof, därför att en lärare kan förkofras eller försämrats, så undanrödjes den faran icke af det kongl. förslaget, ty det prof, som en lärare behöfver aflägga, kan han aflägga omedelbart efter det att han har genomgått sin profårskurs, och det betyg, han då får, står fast, om han sedan försämrats aldrig så mycket. Nu har utskottet uttalat — och deri har jag af hjertat instämt, så mycket mer som jag långt före denna riksdag haft tillfälle att både enskildt och offentligt uttala samma mening — att icke någon stor risk är förenad med att, om ock icke alldeles afskaffa dessa prof, dock åtminstone inskränka dem.

Jag anhåller att få anföra mina skäl därför. Först det, att, då man icke på andra embetsmannabäror fordrar några förnyade prof, utan man der får hoppas på förkofran utan sådana prof och hoppas, att ingen försämring sker eller att, om sådan sker, på annan väg kan rådås bot därför, än att inkalla vederbörande till nytt prof, så synes mig, som om man icke hade mycket skäl att fordra sådana omprof vid våra elementarläroverk. Vidare tror jag icke, att man kan tillbakavisa vigten af det skälet, att Sverige, och Finland efter Sverige, äro de enda land, der sådana prof anses vara behöfliga. Kan man undvara dem på andra håll, så lär man väl också hos oss kunna åtminstone väsentligen inskränka dem. Vidare är det nu så förhållandet med denna profsak, att den har vuxit ut allt mer och mer. Såvidt jag är väl underrättad, förekom i den äldsta skolstadgan endast det, att då lärare kommo från främmande universitet, skulle domkapiteln anställa något slags prof eller förhör med dem. Jag antager, att det afsåg på den tiden att pröfva vederbörandes ortodoxi. Sedan har i de förnyade stadgarne krafven på

Om anslag till en kommission för bedömning af undervisningsprof för lärarebefattningar.
(Forts.)

*Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.*

(Forts.)

prof ökats och ökats och ökats. Det viktigaste och största steget togs, då man införde profärsinstitutionen. Den har två uppgifter, den ena att lära folk att blifva goda lärare, den andra att bedöma deras duglighet i detta afseende. Men om nu dessa lärare hafva gått hela året och aflagt prof, då hemställer jag, om man icke deri kan hafva en tillräcklig garanti för att man får lärare, som duga, och att man kan bedöma också, i hvad mån den ene kan hafva ett afgjordt företräde framför den andre. Utskottet har dessutom uttalat, att det anser, att denna profärsinstitution skulle kunna anordnas ännu bättre, än den nu är anordnad. Gent emot herr statsrådet ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att utskottet icke har förordat någon utvidgning af profärsinstitutionen. Det ordet förekommer icke i utskottets utlåtande, och det är ingen tillfällighet, utan det är beroende på utskottets mening, att här icke är fråga om utvidgning, utan blott om möjligen bättre anordning inom förhandenvarande ram. Är det för liten likformighet mellan de fyra profärskurserna, så afser man då, att man skall få bättre likformighet och anordningar därför, och äfven i andra hänseenden lära nog förbättringar i denna institution såsom i andra kunna uppfinnas. Vidare hafva vi tänkt oss, att rektorernas inflytande skulle kunna stärkas. Äfven i detta afseende ber jag att få säga, att utskottet icke har förordat bestämda formulär för betygen, eller att deri skulle ligga någon indelning. Men vi hafva tänkt, att rektorerna skulle få skyldighet t. ex. att gifva bestämda vitsord om alla de olika sidor, som man önskar att få veta något om beträffande en lärare. Och vidare hafva vi tänkt oss, att rektorerna skulle få kanske ett större inflytande på utnämmandet af lärare vid sina resp. läroverk, än de nu hafva. Vi hafva dock icke velat kategoriskt uttala oss så, att alla dessa prof skulle kunna tagas bort. Jag är verkligen i detta stycke så radikal, att jag icke skulle mycket tveka om att rösta för ett sådant förslag. Men om man nu vill behålla rättigheten att aflägga prof, så tror jag, att detta kanske kan vara en lämplig öfvergång, men jag har föreställt mig, att det då kan ske på många sätt. Man kan få aflägga ett prof inför ett domkapitel, om man så skulle önska, men jag kan också fästa mig vid, hvad ett lärarekollegium eller läraresällskap under innevarande vår har pekat på, att man möjligen skulle få komma in till profinstitutionen och der å nyo aflägga ett prof. Då jag för min del tror, att de nuvarande olägenheterna icke äro fullt så stora, som man uppgifvit, dock så stora, att man bör söka få dem häfda; då jag anser, att det nu föreliggande förslaget icke upphäver dem, men inför andra lika stora och kanske större olägenheter; och då jag anser, att mycket enklare vägar kunna leda till det äsyftade målet, anhåller jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sæve: I olikhet med den siste högt ärade talaren anhåller jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å

utskottets hemställan. Men på samma gång jag gör det, ber jag dock att få framhålla, att jag icke anser mig kunna erkänna giltigheten af alla de anmärkningar, som under de senaste åren så ofta blifvit framställda mot den nuvarande anordningen af lärareprofven vid läroverken. Jag ber att i sammanhang dermed få framhålla, att jag fullkomligt gillar, hvad herr Billing anförde med afseende på domkapitlens nuvarande sammansättning, att den nemligen visst icke är olämplig för sjelfva profvens bedömande. Domkapitlen, af hviika profven skola bedömas, bestå ju till större delen af elementarlärare, af personer alltså, som egnat hela sitt lif åt undervisningen. De bestå dessutom af presterliga ledamöter, och dessa, biskoparne och domprostarna, innehafva den höga, allmänna, humanistiska bildning, som gör dem särdeles lämpliga att bedöma lärareprofven från allmänna synpunkter. Det är sant, att det kan inträffa, att ett domkapitel vid vissa tillfällen saknar erforderlig kompetens, såsom då vakans uppstått inom kapitlet genom en lektors frånfalle och prof alltså måste anordnas för sökandena till den efter honom lediga tjänsten. Men i sådana fall står det domkapitlet fritt att med sig adjungera en sakkunnig person, och under den icke korta tid af 24 år, som jag varit domkapitelsledamot, har i det domkapitel, som jag tillhört, aldrig någon svårighet förefunnits att vid behof anskaffa erforderliga kompetenta personer. Men med den nuvarande institutionen bevaras äfven något verkligt godt, nemligen sambandet mellan kyrkan och skolan. Jag har hittills alltid ansett, och tror fortfarande, att det är en fördel, att detta samband finnes, ett samband, som i äldre tider just skapade de allmänna läroverken, och som allt framgent bör kunna gifva dessa läroverk det yppersta stöd vid fullföljandet af deras rent uppfostrande verksamhet. Men domkapitlens ställning är i allmänna opinionen i denna stund fullkomligt undergräfd. Det var presterna, som gjorde första angreppet mot dem, lärarne hafva fortsatt, och kyrkomötet har gång efter annan brutit stafven öfver dem. Kongl. Maj:t framlade vid sista riksdagen ett förslag till en fullständig omorganisation af domkapitlen. Detta förslag blef godkänt af Första Kammaren, och det skulle hafva godkänts äfven af Andra Kammaren, om det befunnits nog demokratiskt. Jag anser, att det under sådana förhållanden icke är mödan värdt att söka längre upprätthålla den gamla institutionen. Man bör i stället, då domkapitlens söndersprängande synes vara en afgjord sak, i tid tänka på, huru det skall ordnas med arfskiftet efter dem mellan kyrkan och skolan, och från den synpunkten särskildt ber jag att här få uttala, att jag anser synnerligen lämpligt att vidtaga den anordning, som är föreslagen i den kongl. propositionen, med afseende på lärareprofven.

Alldeles gifvet är nemligen, att den tilltänkta profkommissionen i hufvudstaden skall för detta ändamål blifva vida bättre anordnad, än hvad domkapitlet kunnat vara, som inrättats för helt andra ändamål. Med den nya anordningen följa äfven stora fördelar. Den

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

*Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.*

(Forts.)

första är naturligen den, att profven blifva relativt mera likformigt ordnade, än hvad nu kan vara förhållandet. Den andra är den, att de obehörda lärarne, som ideligen besväräs och tryckas af dessa prof, som dertill äro för dem mycket kostsamma, hvilket är så mycket mer värdt att beakta, som deras inkomster icke kunna anses stora, få sina undervisningsprof väsentligen minskade till antalet. En tredje fördel är den, att läroverken, särskildt i stiftstäderna, komma att blifva befriade från en svår tunga. Huru tryckande och besvärliga dessa prof äro, kunna herrarne lätt finna. Vid det läroverk, vid hvilket jag är tjänstgörande, äro icke mindre än åtta extralärare anstälde, och deras antal kan ibland gå upp ända till tio. Det får antagas, att hvar och en af dessa i medeltal företager en profesa om året; till en dylik åtgång fem dagar; det gör fyratio dagar på året, som tagas från undervisningen. Men dessutom har man att vid samma läroverk anordna undervisningsprof för de lärare, som söka platser inom stiftet. Detta kan icke ske utan betydlig tidspillan, och utan att lärjungarna, som ju skola vara närvarande vid profven, förlora mycket af sin egen, strängt upptagna tid.

Herr Billing har gjort åtskilliga anmärkningar mot det föreliggande förslaget. Jag skall bedja att få bemöta några af dem. Han har framhållit sina farhågor för, att det torde blifva svårt att finna lämpliga ledamöter för den blifvande kommissionen just därför, att dess arbete kommer att väsentligen förläggas till sommartiden. Mig synes, att det icke ligger synnerlig vikt på detta argument. Min öfvertygelse är den, att, äfven om möjligen en och annan stockholmslärare icke är böjd för att gå in såsom ledamot i en sådan kommission, man nog skall i landsorten finna dugliga och för uppgiften passande lärare, som gerna skola tillbringa ett par månader af sin ferietid i hufvudstaden mot det arfvode, som här ifrågasättes.

Herr Billing uttalade också sina farhågor för, att den nya anstalten omöjligen skulle kunna fullgöra sitt arbete, på grund af att antalet prof under vintertiden skulle blifva så stort, att kommissionen med de bästa krafter omöjligen skulle medhinna dem. Jag tror, att icke heller det argumentet är så synnerligen tungt vägande. Min öfvertygelse är den, att de flesta lärareaspiranterna skola söka ställa så, att de få göra sina prof under sommaren, då de få vida längre tid till studier för profven, som hädanefter blifva betydligt svårare, än förr, om det blifver såsom komitén föreslagit, att beredsetiden för sjelfva profuppgifterna minskas från ett dygn till två timmar.

Han har vidare framhållit, att man ändå, trots alla bemödanden, icke kan få full visshet om, att profven blifva rättvist bedömda; det kan nemligen inträffa, att en domare vid profningen sätter särskildt värde på en viss sida, och en annan sätter särskildt värde på andra sidor, hvilka dock alla kunna förtjena att lika mycket beaktas och framhållas. Men har icke samma förhållande kunnat inträffa vid de tillfällen, då lärarekandidaten såsom student inför de akademiska myndigheterna haft att aflägga sina tentamina och examina? Det

kan ju hända, att en studerande, som har att söka i ett ämne förvärfva ett högt betyg, på hvilket hans framtid beror, icke kan få det därför, att den professor, som skall bedöma hans kunskaper, måhända lägger mera vikt på en sida af hans prestanda, som icke är så stark, och mindre på en annan sida, som kanske är examinandens starkaste och som en annan examinerator skulle hafva ansett lika viktig att vid betygsättningen beaktas.

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

Herr Billing uttalade vidare en farhåga för centralisation; det skulle kunna hända, att med den nya anordningen den egentliga lärareutnämningen komme att falla i händerna på ecklesiastikdepartementets kansli. Jag tror icke, att vi tjenstemän äro rädda för att utnämningrätten till tjenster och embeten ligger i Konungens hand. Konungen nämner en hel mängd tjenstemän efter vederbörandes föredragning. Jag tror ej, att det i sjelfva verket skulle vara någon olycka, om det ginge derhän, att tjänsterna vid de allmänna läroverken äfven tillsattes af regeringen.

Utskottet har gjort åtskilliga anmärkningar mot det föreliggande förslaget, och i samband dermed satt i fråga, om icke det lämpligaste sättet att lösa frågan vore att afskaffa lärareprofven. Det är egentligen fyra skäl, som utskottet framhåller för profvens borttagande. Det första är det, att dylika prof i främmande länder icke förekomma. Herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet har redan granskat detta skäl, och jag vill blott tillägga, att lärarne utomlands icke tillsättas på samma sätt som hos oss. Det har framhållits af utskottet, att prof äro förelagda endast för elementarlärare, men icke för andra statens embets- och tjenstemän. Det är icke sant. De, som söka anställning som lärare vid universiteten, äro skyldiga att underkasta sig prof. De talrika tjenstemän som utgöras af prester, måste aflägga prof, innan de kunna komma i fråga vid utnämningen till pastorat eller komministersanställningar, som de söka. Och för resten, om prof icke skulle förekomma vid en stor del andra tjenstetillsättningar, är det så underligt? De äro till sin natur sådana, att de sökande vida bättre kunna pröfvas af öfverordnade myndigheter, än fallet är med lärarne. Låt oss jemföra en ung lärarekandidat med en ung jurist. Juristen, som får sitt första förordnande att sitta ting, får derigenom undergå ett verkligt prof. Pröfvas icke allt, hvad han gör, af den ordinarie domaren eller af den högre myndigheten, hofrätten? Och slutligen, när han lyckats samla erforderliga tingsmeriter, så att han kan söka en ordinarie domarebefattning, förefinnes icke då för den hofrätt, som skall upprätta förslag till tjensten, allt material för att bedöma hans duglighet i vida högre grad, än det material, som vederbörande myndighet har att tillgå som skall tillsätta en lärareplats?

Här har slutligen framhållits, att profven skulle göras umbärliga, derigenom att nya bestämmelser meddelades med hänsyn till rektorernas tjenstgöringsbetyg, och att rektorerna sålunda genom dessa betyg skulle få större inflytande på sjelfva lärareplatsernas

*Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.*

(Forts.)

tillsättande. Jag är den ärade talaren och utskottet mycket tacksam för det stora förtroende, som de tyckas visa rektorerna, men då jag sjelf har äran att vara rektor och något känner till förhållandena, tror jag mig kunna säga, att rektorerna skola betacka sig för det förtroendet beträffande tienstgöringsbetygen af det skälet, att de icke alltid kunna anse sig vara fullt kompetenta att afgifva dylika betyg, om nemligen dessa skola blifva bestämmande vid lärareutställningarna. Våra akademiska studier äro i allmänhet begränsade till ämnen, som höra antingen till den matematisk- naturvetenskapliga eller till den humanistiska gruppen. Nu skall rektorn afgifva betyg öfver de kunskaper och den undervisningsskicklighet, som en lärare ådagalägger under sin tienstgöring vid läroverket. Är rektorn humanist, kan han tvingas att gifva betyg i kemi, som han icke alls studerat? Är han matematiker eller naturvetenskapsman, skall han måhända nödgas sätta betyg i ett ämne sådant som hebreiska eller grekiska, som han måhända icke studerat en enda timme. Detta skulle i sjelfva verket möta så stora betänkligheter, att jag tror, att det blefve mycket tungt för rektorerna att få ett sådant uppdrag. Samvetsgranne män skola åtminstone betacka sig därför.

Slutligen ber jag att få fästa mig vid den anmärkningen, att profven skulle kunna göras umbärliga genom profärsinstitutionens utbildning. Jag tror, att denna institution under den sista tiden utbildat sig så, att den fullt tillfredsställer de anspråk, som kunna ställas på densamma. Äfven om den skulle kunna ytterligare utbildas, och detta låte sig göra, utan att de läroverk, vid hvilka den är fästad, komme allt för mycket till korta dervid, så tror jag dock icke, att man på detta sätt kan vinna det syftemål, som här ställs i utsigt. Lärarekandidaten är, då han utgår från elementarläroverket, en 18 à 19 års yngling. Nuvarande filosofie kandidatexamen kan afläggas på tre à fyra år, profärskursen tager ett år. Alltså vid 23 à 24 års ålder kan han förklaras mogen att gå ut såsom lärare med full lärarekompetens. Jag frågar, tror någon verkligen, att han vid den åldern har vunnit all den pedagogiska utbildning, af hvilken han kan blifva mächtig? Det kan inträffa, att han på grund af ungdom och omogenhet under profärskursen får ett svagt betyg för lärareskicklighet. Det skulle kunna inträffa, att, när han hunnit mogna till och några år fått egna sig åt sitt kall, han uppnått den punkt, att han är förtjent att få det högsta betyget för undervisningsskicklighet. Att beröfva en sådan lärare, när han vill arbeta och med lif och lust egna sig åt sin liffsuppgift, allt tillfälle att visa, huru han förkofrat sig, det är hårdt och obarmhertigt, och det måste verka derhän, att lärarnes samfälda bildningsnivå för framtiden kommer i sjunkande.

Jag beder att få upprepa min anhållan om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Törnebladh: Det gör mig ondt att i denna fråga behöfva uppträda mot herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet, med hvilken jag så många gånger enskildt haft tillfälle att samspråka om profvens betydelse och deras anordning. Jag är icke bunden af utskottet motivering, jag delar icke alla de skäl, som utskottet framställt, men jag har varit med om och är fortfarande med om det beslut, hvartill utskottet kommit, och jag är det på följande grunder.

Såsom redan af den siste ärade talaren har blifvit anmärkt, står denna fråga i det närmaste sammanhang med frågan om reorganisation af domkapitlen. Nu må jag möjligen erkänna, att domkapitlen, för att begagna ett gammalt uttryck, äro en anstalt, som icke får dö sådan den nu är, det har ju Riksdagen förra året visat, och kanske i många fall har svårt att lefva under nuvarande former. Men i ett fall har min erfarenhet lärt mig, att domkapitlens verksamhet har, trots den dualism, som deri måste råda, i vissa fall gått framåt, och det är just i fråga om undervisningsprofven. Ty den, som jemför undervisningsprofven, sådana de nu förekomma inför domkapitlen och sådana de förekommo på 1850- och 1860-talen, den skall icke ett ögonblick tveka att förklara, att utvecklingen har gått till det bättre, ja, afgjort till det bättre. Jag behöfver icke påminna herr statsrådet om de prof, som på 1850-talet egde rum vid vissa domkapitel, ganska närstående för öfrigt, hvilka prof voro just ett bevis, ett profstycke, huru prof *icke* skola anordnas. Sådana förekomma icke nu för tiden; profven äro i allmänhet väl anordnade, och särskildt tror jag, att den inrättning, som under senare tiden har vidtagits i Stockholm, icke oväsentligt inverkat på utvecklingen till det bättre. Jag skall vidare bedja få påminna derom, att om domkapitlen också äro tyugda af prof, hvilket är fullkomligt sant, så hafva dock på de sista decennierna bortfallit åtskilliga prof, som förut der förekommo, och hvilka upptogo kapitlens tid i icke ringa grad, jag menar pastoralprofven. Vidare har, genom regeringens omtanke och icke minst genom chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet, en annan svårighet, som mycket hårdt drabbat domkapitlen, helt och hållet fallit bort, nemligen disputationprofven för lektorat, hvilka numera skola afläggas inför fakulteterna, och det är just från dessa disputationprof för lektorat, som de flesta anmärkningarna hafva kommit mot profven inför domkapitlen. Dertill kommer, att genom regeringens initiativ och Riksdagens beslut just nu prof för lönetursberäkning också hafva bortfallit. Alltså idel vinst för domkapitlen, minskning i deras tjenstgöring. Jag skall dertill lägga, att genom den sista lagstiftningen i fråga om universitetsexamina det är bättre än förut sörjdt för, att lärarebildningen får sin verkliga grund vid universiteten, och att de universitetsexamina, som afläggas med afseende på blifvande lärareverksamhet, komma att hafva större betydelse än förr för bedömande af den enes eller andres kompetens för läraretjenster; också en vinst. Att profåret,

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

*Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.*

(Forts.)

såsom erkänt är, utvecklade sig mer och mer, är ju jemväl en fördel, som gör, att det skulle vara vida lättare nu än förr att jemföra de sökandes meriter med hvarandra, om det ej vore så, att antalet sökande är så stort, att man ofta måste på guldsvigt väga de enas meriter mot de andras. Men just vid denna afvägning af meriterna spelar den personliga bekantskapen in på ett ganska betydelsefullt sätt, icke så, att personen skulle utnämnas därför, att han ser så eller så ut eller har de eller de gesterna, utan därför, att, när det gäller att jemföra personer, hvilkas meriter man har förut på papperet, och de för samma syssla aflägga prof inför en myndighet, då har denna myndighet, om den eger sakkunskap, lättare än den eljest skulle ha att verkställa afvägningen så som den bör göra. Exempel härpå hafva ej förekommit en eller annan gång, utan ganska ofta. Jag behöfver icke påminna om åtskilliga fall, der man vid afgifvande af betyg tagit hänsyn till de betyg, som förut blifvit gifna, för att icke misstaga sig. Skulle nu profven inför lokalmyndigheterna bortfalla, skulle naturligtvis svårigheterna för den tillsättande myndigheten ökas ganska väsentligt. Men dessa svårigheter, säger man, skulle kompenseras deraf, att man har betyg öfver undervisningsprof, afgifna af samma myndighet. Ja, det är nu samma myndighet — den kan ju komma att verka på olika afdelningar, men jag skall ej fästa mig dervid, jag antager, att det är samma myndighet. Men profven, som äro aflagda inför denna myndighet, kunna vara antingen prof i det eller det ämnet eller prof för den eller den sökta sysslan. Om nu detta anses innebära föga skilnad, så vill jag deremot erinra, att det naturligtvis är lättare att göra jemförelse mellan de få, som profva för samma syssla, än att fästa sig vid en jemförelse, som är gjord utan afseende på något sådant och mellan en hel mängd personer. Alltid kommer det att inträffa en dualism mellan den tillsättande myndigheten och den som afgifvit vitsord. Denna dualism leder följdriktigt, såsom äfven 1882—84 års komité antydt, till att tillsättningen flyttas från kretsstyrelserna till en central myndighet, vare sig till en särskild, som står mellan kretsstyrelserna och Kongl. Maj:t, eller också till regeringen. Men jag vill ej på förhand vara med om en ändring, som kan ha med sig en sådan följd, utan att man gjort sig närmare reda för det resultat, som genom den naturliga utvecklingen skulle komma att deraf uppstå. Det är därför jag fruktar att nu, då allt är i jäsning, binda fast profinstitutionen vid ett institut eller en anstalt, om hvars betydelse och hvars blifvande verksamhet man ej kan göra sig en fullt klar föreställning. Det är möjligt, att den kommer att verka väl, men det är ock möjligt, att den ej kommer att verka tillräckligt väl, och då vore det mindre välbetänkt att binda sig nu, om man ej är af behovet alldeles tvungen dertill. Jag har redan sökt visa, att behovet ej föreligger till den grad, som fallet var förr i tiden, och tillägger, att å andra sidan röster kunna höja sig för en omskapning af systemet i en annan riktning eller profvens afskaffande.

Hvad rektorernas tjenstgöringsbetyg beträffar, delar jag den uppfattning, som särskildt af eklestikministern uttalats, att det ej är de föreskrifna formerna, som der komma att bestämma. Men i dessa tjenstgöringsbetyg ligger något annat. Det ligger eller kan ligga en fullständig redogörelse för hela den föregående verksamheten, hvar den har varit placerad, i hvilka klasser och i hvilka ämnen — ett ej obetydande moment för befordran. Men huru dermed må vara, fins det en sak ännu viktigare, och det är, att denna nya profkommissions betydelse sammanhänger på det bestämdaste med den blifvande befordringslagen. Men denna lag är ännu blifvande, och så länge befordringslagen, som helt och hållet beror af Kongl. Majts lagstiftning, är blifvande, så länge vill jag ej med min röst bidraga till att skapa en institution, hvars hela uppgift kommer att, såsom jag sagt, bli beroende af denna lag. Och om jag skall bjuda skäl därför, vill jag endast fästa uppmärksamheten derpå, att i herr statsrådets anförande det speciellt accentuerades, att den tillsättande myndigheten skulle ha att blott se på undervisningsskickligheten. Men denna kan manifesteras på mer än ett sätt, genom prof och genom föregående tjensteverksamhet. Det är också detta, som är uttryckt af samma komité, som har uppgjort det nu ifrågasatt förslaget. Denna komité har angifvit såsom grunder vid tillsättning af adjunktbeftattning:

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

1) skicklighet och nit i ungdomens handledning, särskildt ådagalagda vid genomgående af profår, i undervisningsprof och under föregående lärareverksamhet; 2) lärdomsförtjenster; 3) längden af föregående, väl vitsordad tjenstgöring.

Nu är det en myndighet, som skall tillsätta, och en, som skall bedöma profven. Är det då profven, som skola ha största betydelsen, eller den under tjenstgöringen ådagalagda skickligheten? Hvilket af dessa båda skall företrädesvis gälla? Här är föreslagen en förändring från den nuvarande lagen, och denna ändring synes tala till förmån för profven. Förändringen är föreslagen af komitén, men förändringen är icke lag. Vi veta icke heller, huru den kommer att verka vid afgörandet af befordringsfrågor. Är det då skäl att binda sig vid profkommissionsinstitutionen?

Jag vill ej längre upptaga tiden, men har dock några speciella anmärkningar att framställa. Att omprofven komma att bli betydligt flera, än man beräknat, tror jag mig kunna bedöma deraf, att de äfven inför samma myndighet, såsom den i sina betyg ganska kinkiga direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk, blifvit vida flera, än man från början väntat. Och att det blir svårt att med säkerhet få lärjungar till profven särskildt från sjunde klassen, anser jag mig kunna sluta deraf, att, då det för sommarperioden ifrågasatts, att lärjungar för prof till lektorat skola tagas från en af sjunde klassens båda afdelningar, man i sjelfva verket blott har den ena att tillgå. Ty vid sommarferierna har den öfre afdelningen bortfallit, emedan dess lärjungar äro studenter, och man är således

Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.

(Forts.)

inskränkt till den nedre afdelningen och måste derifrån taga dem, som skola tienstgöra vid lektorsproffen. Slutligen har jag också erinran att göra mot komiténs förslag om förkortning af beredelse-tiden. Enligt min åsigt innefattar detta förslag ej ett pedagogiskt framsteg; men jag vill ej inlåta mig i någon längre diskurs derom, emedan kammarens tid ej tillåter det.

Då jag emellertid ser åtskilliga praktiska svårigheter förenade med det nya och anser detta ej gifva bestämda garantier för att bli verkligen bättre än det gamla, samt det nya sammanhänger med åtskilligt annat, som ej är bestämdt, kan jag för min del ej göra annat än yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Gilljam: Jag skall fästa mig blott vid några få af de erinringar, som af två föregående talare mot mig blifvit gjorda, och i korthet göra mina mot-erinringar.

Jag har icke velat påstå, att domkapitlen sakna den teoretiska kompetens, som fordras för att bedöma ett prof. Hvad jag sagt har gått ut derpå, att den speciella sakkunskapen i ett domkapitel icke kan vara så starkt representerad, som man har anledning att påräkna enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Ojemnheten i domkapitlens bedömande föreföll herr Billing vara mycket obetydlig och icke värd att fästa sig vid. Jag tänker mig, att vid ett domkapitel två sökande täfla skarpt med hvarandra, så att det är svårt att afgöra hvilkendera bör erhålla platsen, under det att en mängd af andra sökande icke kan komma i betraktande. N:o 1 vid det ifrågavarande domkapitlet får platsen. Några få veckor efteråt söker n:o 2 en plats vid annat domkapitel tillsammans med en af dem, som vid förra domkapitlet icke kommo i fråga. Den då förbigångne tager platsen och n:o 2 får vika. Är det icke en ojemnhet, som är för lärarne betänklig?

Den ärade talaren på vestmanlandsbänken tyckte också, att de aflönade lärjungarne voro en något egendomlig företeelse. Det är sant, men särskilda omständigheter påkalla särskilda anordningar. Det kan hända, att biskop Billing icke sett det, men det finnes biskopar i Sverige, som sett lärjungar komma resande från annan ort till stiftsstaderna för att närvara vid lärareprof. Kostnaderna för deras resa betalas af statsmedel. Jag kommer nu icke i håg, huru många lärjungar det är i femte klassen vid samtliga Stockholms läroverk, icke heller i nedre sjunde, men det är ett rikligt antal och det finnes godt tillfälle att välja. Ingen af dem skall för ifrågavarande ändamål behöfva vara hela sommarferierna i Stockholm.

En anmärkning lägger jag särskild vikt på — den passus i herr Billings anförande, som slutade med det, att lärareplatserna skulle komma att tillsättas af kanslirådet och chefen för ecklesiastikdepartementets byrå för den högre undervisningen. Derpå vill jag särskildt fästa uppmärksamheten. Jag beräknade i förbigående sagdt, att i stället för ordet *kanslirådet* få höra *profkommissionen*, så att

det var med en viss öfverraskning jag hörde kanslirådet intaga dess plats. Kanslirådet har vid tillsättningen af befattningar, och i synnerhet vid besvärs pröfvande, ingalunda den betydelse, som den ärade talaren föreställer sig. För det första läser det vara departementschefens både moraliska och juridiska pligt att pröfva hvarje besvärsärende i detalj, men dervid stannar icke pröfningen. Ärendet är före äfven i statsrådsberedningen, och mer än en gång vandra handlingarne från den ena ledamoten i denna till den andra och ibland påkallas också biträde af chefen för justitiedepartementet. Detta säger jag för att visa, att man hos Kongl. Maj:t kan förvänta att få sin rätt så långt möjligt är.

För att stå vid mitt ord att vara kort skall jag i anledning af herr Törnebladhs anförande blott be att få säga, att Kongl. Maj:ts förslag till anordning af profven har icke så liten likhet med den anordning, som förekommer i Stockholm, och till hvars tillkomst herr Törnebladhs antagligen icke så litet bidragit. Det finnes här i Stockholm ständiga ledamöter, som alltid äro närvarande, och det är rektorerna. Och det finnes tillfälliga ledamöter, som i egenskap af specielt sakkunnige tillkallas för hvarje ämne. Slutligen hvad beträffar den nya befodringslagen, är det sant, att en sådan icke ännu är antagen. Men till Riksdagen är utlemnadt ett af särskilde komiterade utarbetadt förslag till ändringar i åtskilliga bestämmelser rörande rikets allmänna läroverk, och deri finnes äfven ett förslag till ändrade befodringsstadganden, så att deraf kan ses, i hvilken riktning man tänkt sig de nya bestämmelserna böra gå.

Efter detta anförande hördes rop på proposition.

Herr Sandberg: Jag skall enligt min vana icke länge uppehålla kammarens tid. Utan att vara någon synnerlig beundrare af den föreslagna profkommissionen, kan jag icke undgå att deri finna en utväg från det nuvarande oefterrättlighetstillståndet. När en man aflagt föreskrifven examen, genomgått profårskursen och åtskilliga år tjenstgjort såsom lärare, så har han för att blifva kompetent till alldeles enahanda lärarebefattning vid Sveriges olika läroverk att aflägga prof inför tolf olika domkapitel samt direktionen för Stockholms stads undervisningsverk. Är detta i all förnuftighets namn rimligt? Är det icke en odräglig börda att lägga på denne unge man, och bör man icke vara tacksam mot regeringen, som framställt ett förslag, hvarigenom man skulle komma ifrån detta oefterrättlighetstillstånd, som jag nyss benämnde det. Jag är icke så rädd som en föregående talare för att ett kansliråd eller en kommission skulle blifva den, som tillsätter lärarebefattningar. Tillsättningen skulle allt framgent tillhöra samma myndigheter som nu, och endast i besvärsväg skulle befodringsfrågor komma under regeringens pröfning. Att icke några svårare missförhållanden uppstått i fråga om befodrningar, vittnar i hög grad fördelaktigt om både duglighet och heder hos

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.

(Forts.)

*Om anslag till
en kommission
för bedömande
af undervis-
ningsprof för
lärarebefatt-
ningar.*

(Forts.)

domkapitlens ledamöter. Dessa ledamöter, biskoparne icke ens undan-
tagna, äro dock svaga menniskor. Det är icke så lätt att alltid
iakttaga en fullkomlig opartiskhet, när man skall bedöma under-
visningsprof, som afläggas af en främmande, som man icke förut
sett, och af en man, hvars verksamhet man lärt känna såsom för-
tjenstfull och dugande. Gerna vill det insmyga sig en benägenhet
att bedöma den man känner fördelaktigare än den främmande. När
samma myndighet, som bedömer profven, äfven skall nämna till be-
fattningen, för hvilken profven afläggas, kan det tänkas någon gång
inträffa, att denna myndighet gifver ett synnerligen fördelaktigt
betyg åt den, som den önskar utnämna, och sedan stödjer sig på sitt
 eget betyg för att försvara sin utnämning. Detta är en tänkbar
fara, och jag tror också, att den i verkligheten inträffat.

En annan anmärkning, som jag vill göra i afseende på det
nuvarande tillståndet, är den, att rektor vid ett läroverk, såvida
han icke tillfälligtvis är ledamot af ett domkapitel, har så godt
som alldeles intet inflytande på tillsättningen af lärare vid det läro-
verk, han har att förestå, och för hvars med lag och författningar
öfverensstämmande verksamhet han är ansvarig. Detta förhållande
är lika orimligt, som om en föreståndare för ett arbete icke hade
något att säga vid valet af sina arbetare. I detta fall vore en
ändring synnerligen önskvärd.

Jag kan icke heller förstå, att detta prof skall tilläggas en så
afgörande betydelse. Det är väl sant, att enligt författningarna
den utnämmande myndigheten har att fästa sig vid lärarens under-
visningsskicklighet. Men denna bedömas af tre faktorer: betyget
för det genomgångna profäret, föregående tjänstgöring och under-
visningsprofvet. Om en person, som söker en lärarebefattning, har
utmärkta betyg såväl för sitt profår som för sin föregående tjänst-
göring, så får det väl i någon och icke så liten mån uppväga, om
betyget i undervisningsprofvet icke blifver så högt.

Jag skall emellertid icke upptaga tiden. Kommer det till vote-
ring, röstar jag för regeringens förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att
beträffande föreliggande moment yrkats, dels att hvad utskottet hem-
ställt skulle bifallas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets
hemställan, skulle bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa
yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskot-
tets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Säve* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, juste-
rades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. b) af sitt utlåtande n:o 56, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 42.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 24 och 25 nästlidne månad bordlagda betänkande n:o 16, angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Herr Rettig: Föreliggande motions öde är naturligen redan afgjordt, och jag skall icke heller tillåta mig framställa något yrkande, men jag har önskat till protokollet få antecknad min mot utskottets åsigt skiljaktiga mening. Det vill synas, som om man skulle tänka sig, att de enskilda bankerna hemtade någon större vinst från sedelutgifningsrätten. Denna uppfattning är fullkomligt felaktig. Med den höga skatt, som nu åligger bankerna för denna rättighet, och med de stora utgifter, som förefinnas just för denna rättighets begagnande, är det mycket säkert, att de flesta banker hafva en jemförelsevis mycket låg behållning af denna rörelse, och räknar man rätt, tror jag, att det finnes banker, som icke hafva någon behållning alls. Jag hade derfor väntat, att utskottet funnit med rättvisa öfverensstämmande, att skatten blifvit beräknad efter en mera moderat grund.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 25 och 27 sistlidne april bordlagda utlåtanden och memorial,

n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändring af villkoren för erhållande af understöd utaf allmänna medel till undervisning i slöjd för gossar,

Om anslag till en kommission för bedömande af undervisningsprof för lärarebefattningar.
(Forts.)

n:o 55, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Kongl. Maj:ts proposition angående förskjutande af den väguppskattning-nämnderna tillkommande ersättning med mera,

n:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra militiebostället 1 $\frac{1}{6}$ mantal Ojeby n:o 1 eller Gran i Norrbottens län,

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jord-afsöndring från indragna militiebostället Harby n:o 1 i Stockholms län, samt,

n:o 51, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anskaffande af undervisningsmateriel till skolorna för sinnesslöa barn,

biföll kammaren hvad utskottet i berörda utlåtanden och memorial hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 28 och 29 nästlidne april bordlagda memorial n:o 64, angående ändringar i gällande aflöningsstat vid riksgäldskontoret samt förhöjning af anslaget för extra arbeten med mera inom samma kontor.

Mom. a.

*Aflöningsstat
för riksgälds-
kontoret.*

Herr Anderson, Albert: Af den framställning, riksgäldsfullmäktige gjort rörande en förändring i aflöningsstaten och hvilken framställning är i utskottets utlåtande intagen, hafva kammarens ledamöter utan tvifvel inhemtat, att göromålen inom riksgäldskontoret efter hand betydligt ökats, sedan nu gällande aflöningsstat år 1876 fastställdes. Fullmäktige hafva kunnat hittills af jernväghypoteksfondens medel lemna vissa af tjänstemännen arfvoden, som sammanlagdt uppgingo till 1,400 kronor. Emellertid har jernväghypoteksfonden med förra årets utgång indragits, och dermed har också dessa arfvoden upphört. Vid sådant förhållande och då aflöningsbeloppen för tjänstemännen i riksgäldskontoret i vissa fall äro lägre än för deras vederlikar inom jemförliga verk, så funno fullmäktige sig nödgade att med afseende på nuvarande förhållanden uppgöra ett förslag till förändring i aflöningsstaten. Fullmäktige hafva också dervid iakttagit all möjlig varsamhet. Statsutskottet har emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka hela det belopp, som fullmäktige föreslagit. Den nu gällande aflöningsstaten upptager en slutsumma på 33,900 kronor och fullmäktiges förslag gick på 35,600 kronor jemte några ålderstillägg, som förut ej funnits i staten. Men statsutskottet har stannat vid en slutsiffra af 34,700 kronor. Således är den nuvarande aflöningsstaten ökad med 800 kronor. Jag är

öfvertygad om, att den tillökning i aflöningsförmåner, som fullmäktige föreslagit, är behöflig, men jag är också öfvertygad om, att de nuvarande tjänstemännen i riksgäldskontoret komma att med samma nit och pligttröhet fullgöra sina åligganden som förut. Det kan dock uppstå svårighet att få de bästa förmågorna, då en gång ombyte af befattningar sker, i händelse ej löneförmånerna äro jemförliga med dem, som erhållas i andra embetsverk. Emellertid få fullmäktige vara statsutskottet tacksamma för det tillmötesgående, som fullmäktiges framställning rönt, och det kan ju finnas förhoppning om att framdeles gynsamare förhållanden inträda, då man kan få den ytterligare förbättring i lönevilkoren, som är erforderlig.

*Aflöningsstat
för riksgälds-
kontoret.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i förevarande moment hemställt.

Mom. b.)

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 28 och 29 sistlidne månad bordlagda utlåtande n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverflyttning till allmänna indragningsstaten af åtskilliga lärares aflöning, samt rörande understöd åt extra ordinarie lärare vid allmänna läroverken under förfall på grund af sjukdom.

Mom. a.)

Herr Billing: Såsom herrarne finna, hafva samtliga ledamöter från Andra Kammaren i statsutskottet reserverat sig mot denna hemställan. Alltså finnes anledning att antaga, att om Första Kammaren godkänner utskottets förslag, förestår en gemensam votering, och med erfarenhet om utgången af de gemensamma voteringarna i dag anhåller jag få fästa de kammarens ledamöters, hvilka vilja bifalla detta förslag, synnerliga uppmärksamhet på detsamma.

Om öfverflyttning till allmänna indragningsstaten af vissa lärare-löner.

Vid 1890 års riksdag beslöts, att vissa små läroverk skulle indragas, och att, i den mån tillgångar blefve disponibla genom nämnda läroverks indragning, vissa nya lärareplatser finge inrättas. Kongl. Maj:ts har tolkat detta så, att dessa nya lärarebefattningar icke skulle få tillsättas med mindre än att lärare, som uppförts på indragningsstat, afgått. Enligt mitt förmenande kan man sätta i tvifvelsmål, huruvida denna Kongl. Maj:ts tolkning är den enda möjliga. I alla händelser visar den en synnerlig hänsyn till Riksdagen, då nemligen Riksdagens beslut kan tolkas på det nämnda sättet. Riksdagens beslut innehåller, att vi den mån tillgångar blifva disponibla genom

Om öfverflyttning till allmänna indragningsstaten af vissa lärarelöner.

(Forts.)

läroverkens indragning» vissa nya lärareplatser finge inrättas. Nu kan man fästa sig antingen vid orden »i den mån tillgångar blifva disponibla» eller ock vid orden »genom läroverkens indragning». Om man accentuerar de förra orden, så tillsätter man icke nya lärareplatser förr än dessa andra lärare afgått och således icke åtnjuta lön på indragningsstat. Accentuerar man åter de sista orden, anser man sig hafva rätt att tillsätta lärareplatserna vid läroverkens indragning. Då det nu står i 1890 års beslut, att dessa lärareplatser skola tillsättas, i den mån tillgångar blifva disponibla icke genom lärarnes afgång, utan genom läroverkens indragning, synes det mig, som om häri skulle ligga en fullmakt att redan på grund af nu varande beslut tillsätta de nya lärareplatserna. Kongl. Maj:t har emellertid icke gjort det, utan ingått till Riksdagen med en förnyad framställning i ärendet. Då synes det mig, som om Riksdagen icke skulle hafva det ringaste emot att bevilja det kongl. förslaget, så mycket hellre som genom läroverks indragning tillgångar blifva disponibla på läroverkens stat, ty dessa lärare kvarstå icke på läroverkens stat, utan äro uppförda på indragningsstat, och det är en annan stat, så vidt jag förstår, än läroverkens stat.

Nu föreligga för öfrigt särskilda och de allra mest talande skäl för att Kongl. Maj:ts förslag skall bifallas. Alla dessa extra lärare hafva fullkomligt samma tjenstgöringsskyldighet som ordinarie lärare, och vidare — hvad som betyder ännu mer — de platser, som en stor del af dessa lärare förestå, äro ordinarie, fastän, på grund af tvister mellan Riksdagens begge kamrar om de allmänna läroverkens organisation, de icke blifvit tillsatta. Det äro desse extra lärare, som få betala fiolerna, därför att Riksdagens kamrar icke kunna komma öfverens om läseschemat för allmänt läroverk. När då det kongl. förslaget afser att undaurödja en del af de olägenheter, som på grund häraf förefinnas, och då det begärda är så lindrigt tilltaget som i det här föreliggande förslaget, så anhåller jag icke blott om bifall till utskottets förslag, utan också, att herrarne vid den möjligen blifvande gemensamma voteringen behagade erinra sig, att i denna punkt åtminstone man icke bör rösta nej.

Herr talman, jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande moment hemställt.

Mom. b.)

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 28 och 29 nästlidne april bordlagda utlåtande n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts

proposition med förslag till utgiftsstaten för telegrafverket för år 1895, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse till Konungen:

n:o 27, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel,

n:o 29, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet,

n:o 72, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anslag till fullbordande af artillerietablissemnetet i Östersund, samt

n:o 73, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ordnandet af pensionsförhållandena vid intendenturcorpsen.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Pehrsson* under fjorton dagar från denna dag.

Justerades fem protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till morgondagens sammanträde skulle bland utskotts-betänkandena uppföras främst de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, och sist de under dagen andra gången bordlagda ärendena.

Kammaren åtskildes klockan 3,53 e. m.

In fidei
A. von Krusenstjerna.